

Nato-málið

Hægsta skylda

— høvuðstátturin

Sunnudagin 22. august var fólkafundur uppi í Mjorkadali. Fundurin varð hildin, av tí at ein av høvuðsmóttunum á herstöðini í Mjorkadali, B. J. Jensen, majorur, i viðtali við blaðið Magn, juli 1976, var komin við ymsum upplýsingum um stöðina, um vandan fyri at hon kundi koma at verða álopinn og um sambandið millum hervaldið og lögregluna. Tey nógvu fólk, sum hava havt varhugað av hesum, sum majorurin nú avdúkaði, fingi ein hvøkk. Nú segði ein ærligur maður, sum hevur tænt herstöðini í 4 ár, sína sonnu hugsan. Og hvat kom burtúr? Danskir myndugleikar avsannaðu hansara orð og fluttu mannin í annað starv. Og føroyskir myndugleikar sögdu, at nú var alt í lagi aftur.

Men hvussu skulu fólk kunna góðtaka yvirlysingar frá myndugleikum, sum nú í 25 ár ella meir hava dult og kávað útyvir og villleitt fólk í øllum, sum viðvíkti Føroyum sum hermálslikt øki?

Tað eru nú liðin so nógvar ár, síðan málið um verndargarðin: Early - Warning - radarstöðirnar (Snarboðandi - radarstöðirnar) var fyrri á Løgtingi um 1960, at nógvar fólk eru komin upp í vaksnamannatal, sum tá vóru so ung, at tey illa dugdu at fylgja við í gongdini í hesum stóra og sera vandamikla máli og fata til fulnar tær vanlukkur, tað kann koma at fáa fyrri Føroyar, um illa vil til. Eftirlitnið við fundinum í Mjorkadali var, at hann skuldi upplýsa fólk um gongdina í málinum og um teir vandar sum standast av tí.

Síðan fundin hava ymsar greinir og lesarabrev verið í bløðum, men eyðkenni fyrri allar er, at tær hava málið uttan um høvuðstáttin í málinum. Eitt sum bløðini hava lagt áherðslu á, er, at Føroyar hoyra upp í Vesturheimin. Hetta skuldi verið heilt óneyðugt, tí tað man neyvan vera nakar føroyingur, sum skil er í, ið fer at nokta, at Føroyar landfrøðiliga, søguliga, mentanarlaga o.s.f. hoyrir upp í Vesturheimin.

Fløiri av bløðum hava tveitt heitið: kommunistar eftir fyrri-reikarunum og fundarfólkunum. Hetta er ein biligur máti at viðgera spurningin um herstöðina í Mjorkadali uppá.

Ketan av NATO-radarstöðum gongur úr Ameriku um Grønland, Ísland, Føroyar, Bretland og europiska meginlandið heilt eystur til Turkaland. Londini, ið eru liðir í hesi longu ketuni, eru ógviliga ójovn til stöddar og hava millum annað av hesi orsök ógviliga ójovn líkindi til at verja seg ella verða vard av øðrum. Minsta landeikið er Føroyar.

Bestu líkindi at verja manna-liv, um bardagi brestur á við atomvápnum, hava tey stóru londini, sum hava stórt øki at flyta fólk á. Í Føroyum vil alt livandi verða sum í felluni. Har er økið so lítið, at fólk og dyr, mold og vatn kunnu um alt landið verða eitrað í somu løtu, sum ein nóg sterk atombumba brestur. Iðan kann verða spurt, er nokur grund til at óttast, at slík vápn fara at verða nýtt móti Føroyum?

Svarið má verða, at Føroyar er hin veikasti og tí eyrmasti liður í ketuni av NATO-radarstöðum. Vit hava loyvi at vóna, at menn bæði eystan- og vestanfyrir duga sær hógvar. Men við teimum søguligu royndum, vit hava við vápnunum, hevur tað higartil verið so, at vápnini fyrr ella seinni hava verið nýtt. Soleiðis sum spurningurin og vápnagerðin í heiminum veksur í dag, eru tað óráð bert at lita á vónina, uttan at óttast, at tað versta kann henda.

Hægsta skylda, sum liggur á okkara myndugleikum: Løgtingi og Landsstýri, er at verja liv og heilsu og livlíkindi hjá fólkinum, sum her býr, ikki bara eitt stokkut valskeið, men eisini við framtíðini, við føddum og óføddum ættum og huga. Hetta er eftir mínum tykki **høvuðstátturin** í málinum um hermálslikt tiltak í Føroyum. Majorurin er ikki í iva um, at við stöðini í Mjorkadali eru Føroyar gjørdar til álopmál í krígstíð. Hann jättar tað, sum øll uttan okkara lagnutrúgvu myndugleikar leingi hava vítað. Myndugleikarnir vilja einki siggja og einki víta, teir taka bara blundandi alt til eftirtektar.

NATO-stöðin er ikki gjørd fyrri at verja Føroyar, tað er hon ikki før fyrri í krígstíð, og herseta

fremmandir stöðina verður hon uppaftur stór álopmál enn framanundan og skaðin kann koma at verða so mikið størri. Spurningurin er, hvussu kunnu vit verja okkum móti vandanum, sum stendst av NATO-stöðini?

Tað eru tvær leiðir at ganga:

1. Við heimild í teimum viðtekum, sum Løgtingið hevur gjørt viðvíkjandi NATO-málinum í lögtingssetunum 1958, 1960, 1964 og 1970 streingir Landsstýrið á donsku stjórnina um at loysa spurningin í samsvar við lögtingsamtýktirnar, tað vil siga, at vápn og herutgerð ikki mugu verða goymd á føroyskum land- ella sjóoki og at Føroyar skulu halda uttan fyrri allar hermálsliktar samgongur.

Røkkur Danmark, sum enn umboðar Føroyar uttanríkispolitiskt, ikki á mál hendað vegin, verður 2. leiðin roynd:

2. Landsstýrið gevur — við stuðli av sakkonari hjálp — eina gjølla frágreiðing um, hvussu vandamikil stöðan hjá Føroyum kann koma at verða, um bardagi brestur á. Hesa frágreiðing leggur Danmark fyrri ST (Sam-eindu tjóðirnar) við lýsing um, at Føroyar verða tiknar burtur úr NATO, og bøn um, at ST átekur sær verndina av Føroyum.

Hvi skipar útvarpið ikki fyrri einum orðadrátti um NATO-málið? Hesin orðadráttur skuldi sjálvandi verið á breiðum grundarlag, so fólk við ymskum áskoðanum fingi sagt sína hugsan.

Karsten Hoydal

kring knøttin

Hvar er Sihanouk?

Vinir hjá Sihanouk, fúrsta, eru farnir at bera ótta fyrri, hvat ið er hent tí fyrrverandi cambodiska ríkisleiðaranum, sum ikki hevur svarað brovum síðani fyrst í april mánaða.

Sihanouk fær regluliga sendandi brov frá vinum og kenningum úr øllum heiminum. Meðan prinsurin framvegis var ríkisovasti, til 21. mars í ár, var hann vanur at svara brovum, sigur ein vinmaður hansara.

Hann leggur aftrat, at brov til Sihanouk, sum eru send úr Peking, eru aftursend. Ein álitandi kelda sigur, at Sihanouk býr nú saman við konu og børnum í Takmau, sum er ein forstaður til cambodiska høvuðsstaðin Phom Penh.

Flyta út

Norska stjórnin hevur lagt uppskot fyrri stórtingið um eitt búskaparligt øki. Endamálið við lógaruppskotinum er at fáa ta neyðugu heimildina til eitt 200 fjórðinga búskaparligt øki kring norsku strendurnar. Eftir uppskotinum skal Noreg einsamalt hava rættindi til ríkidomið innan 200 fjórðingar.

Indianar leypa á brotsmenn

Umleið 100 indianar, vápnad-ir við skotvápnum, hava gjørt álop á hvítar, sum eru á leitingarferð eftir diamantum har norðuri í Brasília, og sært tveir av teimum álvarsliga, sigur brasílianski indianar-felagsskapurin FUNAI.

Álopið varð framt eftir eitt kalt stríð millum indianar úr Ianomis-stammuni og hvítar í fleiri mánaðir. Fyrr í ár vórðu tveir indianar tiknir av døgum av hvítum, meðan tveir aðrir vórðu særdir.

Hvítir, sum í fleiri ár hava leitað eftir diamantum á økjum, har indianar bøgva, hava havt til vana at skjóta eftir øllum indianum, sum teir fáa eyga á.

Handilsbýlingur sum vigvøllur

Annan dagin á rað gjørdist tann hvíti handelsbýlingurin í Cape Town í Suðrafrika til ein vigvøll, tá suðrafrikanska politiið friggjadagin gjørdi álop á ungar littar við tágassí. Ungdómurin mótmælti rasuskilljanarpolitikkinum. Samstundis helt ófriður fram í býnum uttan fyrri Cape Town, har politiið eisini gjørdi álop og drap tveir littar.

Suðrafrikanska tíðindastovan, SAPA, sigur, at annar av teimum dripnu var ein 10 ára gamal drongur. Politiið sigur harimóti, at báðir teir dripnu vóru eldri enn 18 ár.

Kornheystingin góð

Sovjetsamveldið fer eftir øllum at døma at framleiða nóg mikið av korni í ár, sigur sovjettski floksskrivarin, Leonid Bresnjev.

Hóast tað óvanliga heita summarveðrið er longu umleið helvtin av kornheystingin bjargað, sigur Bresnjev. — Kornheystingin er til gleði fyrri okkum. Alt bendir á, at landið fær nóg mikið av korni í ár, sigur hann.

Málningar afturfunnin

Triggir málningar til eitt samlað virði upp á meiri enn 130 milliónir kr. eru afturfundkomnir. Teir vórðu stólnir frá einum listasavni í Prag fyrri fyra árum síðani.

Tíðindini um, at málningarnir eru afturfundkomnir, verða borin í einum tjekkiskum ungdomsblað, sum skriver, at málningarnir vóru latnir listasavninum av tjekkiska innanríkisráðharranum.

So kendir listamenn sum El Greco, Franz Hals og Tintoretto hava málað málningarnar.

Vatntrotið er ein hótan móti manna-ættini

Vatn kunnu menniskjuni ikki vera fyrri uttan. Aður trúu tey, at vatn — t.v.s. nýtiligt vatn — var millum tær ótomuligu ríkidomiskeldur úr náttúruni. Men henda trúgv hoyrir nú fortíðini til: vatn verður í stóðugt størri mun dálkað. Haraftrat kemur, at fólkavøksturin mong ár fram eftir kemur at vera við sær, at í framtíðini verður brúk fyrri nógvi meiri av reinum vatni, enn hvat ið er til taks í lotuni.